

VEILIG JEUGDWERK

*In 11 stappen werken aan seksuele veiligheid
voor kinderen en jongeren in de kerk.*

INHOUDSOPGAVE

Inhoud

Pagina

Inleiding	3
Over het project Veilig Jeugdwerk	5
Wat is seksueel misbruik?	6
Stappenplan: Houd het jeugdwerk veilig	7
Stap 1 Zet het onderwerp op de agenda	11
Stap 2 Stel omgangsregels vast	12
Stap 3 Voer een gedragscode in	13
Stap 4 Maak een risicoanalyse	14
Stap 5 Stel een vertrouwenspersoon aan	15
Stap 6 Voer een zorgvuldig aanstellingsbeleid	17
Stap 7 Maak melden mogelijk	19
Stap 8 Informeer de vrijwilligers	20
Stap 9 Veilige omgeving creëren (en behouden)	21
Stap 10 Maak gebruik van de klachtenregeling	22
Stap 11 Informeer alle betrokkenen over het ontwikkelde preventiebeleid	23

INLEIDING

Je moet er niet aan denken: seksueel misbruik in je jeugdwerk. Je werkt enthousiast in het jeugdwerk in je gemeente of organisatie en dan staat ineens de wereld op zijn kop. Misbruik van kinderen en jongeren raakt onze diepste emoties. Gevoelens van onmacht komen dan snel naar boven. Het liefste denken we er dan ook niet te veel over na.

Je moet er wel aan denken

We willen allemaal prettig en veilig jeugdwerk. En we hebben het beste met de kinderen voor. Toch helpt het dan juist wél om na te denken over de veiligheid in jouw jeugdwerk.

Waar je geen woorden voor hebt, is ook lastig om te zien en te herkennen. Veilig jeugdwerk vraagt om gesprek, bezinning en soms maatregelen. De werkmap Veilig Jeugdwerk is uitgebracht om gemeenten te helpen bij het zetten van stappen om een veilige gemeente te behouden.

Uitgangspunt is: 'U zult de Heere, uw God, liefhebben met heel uw hart, met heel uw ziel en met heel uw verstand. Dit is het eerste en het grote gebod. En het tweede, hieraan gelijk, is: U zult uw naaste liefhebben als uzelf.' (Mattheüs 22: 37-39, HSV). Vanuit het geloof in God, willen we onze naaste liefhebben. Dat liefhebben in het jeugdwerk heeft vanzelfsprekend betrekking op kinderen en jongeren. In het jeugdwerk is er zorg en ontferming voor kinderen en jongeren, met aandacht voor de onderlinge verhouding, met respect voor het kind en voor de jongere.

Veilig jeugdwerk gaat over ontferming over kinderen en jongeren die ons zijn toevertrouwd, zoals een goede vader zich over zijn kind ontfermt.

De werkmap

De werkmap die u in handen hebt, biedt informatie waarmee kerkenraden, samen met de gemeente, aan de slag kunnen om seksuele veiligheid te bespreken en om beleid te maken op dit terrein. Veilig Jeugdwerk maakt gebruik van het project In Veilige Handen. In Veilige Handen heeft een toolkit ontwikkeld voor vrijwilligersorganisaties die zich richten op kinderen en/of jongeren en beleid willen maken op het gebied van seksuele veiligheid. Deze toolkit bevat een stappenplan om organisaties veiliger te maken.

Veilig Jeugdwerk heeft een eigen werkmap ontwikkeld waarin het stappenplan van In Veilige Handen is overgenomen en (waar mogelijk) aangepast aan de kerkelijke setting. Het gaat om 11 stappen die stuk voor stuk helpen om te voorkomen dat er iets verkeerd gaat in de gemeente.

¹Vereniging NOV voert het project In Veilige Handen uit in opdracht van het ministerie van Justitie. Vereniging NOV werkt hiervoor in een taakgroep samen met MOVISIE, NOC*NFS en Scouting Nederland.

Bijlagen

In het stappenplan wordt verwezen naar de bijlagen van zowel In Veilige Handen als van Veilig Jeugdwerk. Deze (deels aangepaste) bijlagen zijn niet in deze werkmap opgenomen maar eenvoudig te downloaden via www.meldpuntmisbruik.nl/veiligjeugdwerk

Veiligheid in het jeugdwerk vraagt om sturen en bijsturen en om doorgaande bespreking. Deze werkmap wil daarbij aansluiten. Het biedt een aanzet tot bespreking, bezinning en beleid, maar ook ruimte om nieuw materiaal aan de stappen toe te voegen.

We beseffen dat werken aan veilig jeugdwerk energie kost. Het is goed om de tijd te nemen om keuzes te maken en prioriteiten te stellen. Zo nodig kun je ondersteuning vragen van een medewerker van een jeugdorganisatie om jullie doelen te realiseren.

Verantwoording

Deze map is tot stand gekomen door een samenwerking tussen het Meldpunt Misbruik en de Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie, CGJO.

De basis van de map is gebaseerd op het project "In Veilige Handen", van Vereniging NOV. De inhoud van deze map is door JOP (jongerenorganisatie in de Protestantse Kerk), de CGJO (Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie) en het Meldpunt Misbruik aangepast voor gebruik in een kerkelijke setting.

De realisatie van de map is mogelijk gemaakt door de volgende fondsen:

KERK EN WERELD

*Kerk en Wereld,
Postbus 19180, 3501 DD Utrecht*

*Insinger Fonds,
p/a Postbus 655, 3800 AR Amersfoort*

madurodam

*Madurodam Steunfonds,
George Maduroplein 1, 2584 RZ Den Haag*

Meer informatie

Voor meer informatie over Veilig Jeugdwerk kunt u mailen naar:
veiligjeugdwerk@meldpuntmisbruik.nl.

OVER HET PROJECT VEILIG JEUGDWERK

Veilig Jeugdwerk is een project van de Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie en JOP, de Jongerenorganisatie in de Protestantse Kerk in Nederland. In het project wordt samengewerkt met het Meldpunt Misbruik in de CGK, GKv en de NGK en partnerorganisaties. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van het landelijke project 'In Veilige Handen' voor vrijwilligersorganisaties.

Het project Veilig Jeugdwerk wil bijdragen aan jeugdwerk met gezonde verhoudingen tussen leidinggevend en minderjarigen door gesprek te stimuleren en mogelijkheden te bieden om bewustzijn en beleid te vergroten. Veilig Jeugdwerk biedt informatie en instrumenten die helpen bij het voorkomen, herkennen en melden van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

WAT IS SEKSUEEL MISBRUIK?

Als het gaat over seksueel misbruik dan denken we al snel aan de ergst denkbare vormen, zoals verkrachting of gedwongen masturbatie. Maar seksueel misbruik is veel breder dan dat: het gaat ook om opmerkingen met een seksuele lading, onopzettelijk overschrijdend gedrag en (relationeel) overwicht.

Een definitie van seksueel grensoverschrijdend gedrag is:

“Elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering, in verbale, non-verbale of fysieke zin, opzettelijk of onopzettelijk, die door de persoon die het ondergaat als ongewenst of gedwongen wordt ervaren; en/of plaatsvindt binnen een ongelijke machtsverhouding (volwassene-minderjarige, hulpverlener-cliënt, leerkracht-leerling, trainer-pupil, leiding-jeugdlid, e.d.); en/of andere handelingen of gedragingen van een soortgelijke aard als die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van Strafrecht.”

Daarbij zijn vier punten belangrijk om te onthouden:

1. Niet alleen fysieke aanraking valt hieronder, ook verbale seksuele toenadering.
2. De intentie van degene die zulk gedrag vertoont, is niet belangrijk om te bepalen of het gaat om seksueel grensoverschrijdend gedrag, het kan wel van invloed zijn op de maatregelen die je ertegen neemt.
3. Het gaat om de beleving van degene die het ondergaat: voelt die het gedrag als dwingend en/of ongewenst?
4. In sommige gevallen is ook die beleving niet doorslaggevend: als er sprake is van een ongelijke machtsverhouding is het gedrag sowieso grensoverschrijdend. Ook als een jongere razend verliefd is en het gedrag juist wel wenst, kan er goed sprake zijn van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

Betekent dit dat je een kind nooit meer kunt aanraken? Nee, dat zeker niet. Het ene kind is juist gebaat bij een aai over zijn bol of een troostende arm om zich heen, maar een ander kind houdt er niet van om aangeraakt te worden. Het is belangrijk dat we gevoelig zijn voor deze behoeften én grenzen.

STAPPENPLAN: HOUD HET JEUGDWERK VEILIG

Stappen die de kerkenraad kan nemen of initiëren voor Veilig Jeugdwerk:

STAP 1: Zet het onderwerp op de agenda

- Zet het onderwerp Veilig jeugdwerk op de agenda van de kerkenraad.
- Bespreek het onderwerp met anderen, bijvoorbeeld: vraag een naburige gemeente of andere vereniging naar hun beleid, zoek uit wie contactpersoon is van de GGD, bel eens met het AMK, noteer het nummer van de zedenpolitie.

STAP 2: Stel omgangsregels vast

- Stel omgangsregels vast. Doe dit samen met gemeenteleden/verenigingsleden, ook jongeren en kinderen.
- Maak de omgangsregels vervolgens ook bekend, bijvoorbeeld door middel van posters, berichten, afbeeldingen, maandthema en Bijbelverhalen.

STAP 3: Voer een gedragscode in

- Voer een gedragscode in (voor medewerkers en vrijwilligers die in het plaatselijke jeugdwerk actief zijn). Gebruik hiervoor de voorbeeldgedragscode.
- Neem de gedragscode op bij de arbeids- en/of vrijwilligersovereenkomst.

STAP 4: Maak een risicoanalyse

- Maak een risicoanalyse. Dit kan d.m.v. individuele vragenlijsten, het bevragen van groepen en het registreren en analyseren van incidenten.
- Analyseer de uitkomsten van de onderzoeken eerst als kerkenraad/bestuur zelf. Bespreek ze vervolgens met alle betrokkenen: medewerkers, ouders, minderjarigen, gemeente/vereniging. Betrek hen in het bepalen van de prioriteiten voor vervolgacties.

STAP 5: Stel een vertrouwenspersoon aan

- Stel een vertrouwenspersoon aan.
- Maak praten makkelijker door middel van een praatpaal of brievenbus.
- Bespreek het onderwerp 'seksueel gedrag' met kinderen en jongeren op een bij de leeftijd passende manier. Dit kan eventueel in een bredere context van gepast en ongepast gedrag.

STAP 6: Voer een zorgvuldig aanstellingsbeleid

- Kies je vrijwilliger zorgvuldig, zet niet zomaar iedereen in. Vraag aan de potentiële vrijwilliger waarom hij/zij met kinderen/jongeren wil werken en of hij/zij ervaring heeft.
- Vraag een nieuwe vrijwilliger om een Verklaring Omtrent Gedrag.

STAP 7: Maak melden mogelijk

- Bij het Meldpunt Misbruik is een protocol beschikbaar voor kerken die geconfronteerd worden met situaties van seksueel misbruik.
- Het Meldpunt Misbruik heeft voor Interne Vertrouwenspersonen een Routekaart ontwikkeld.
- Maak de naam van de vertrouwenspersoon bekend of van een andere persoon bij wie men vermoedens of kennis van seksueel misbruik kan melden. Vermeld daarbij ook de contactgegevens van het Meldpunt Misbruik.

STAP 8: Informeer de vrijwilligers

- Verzorg een informatieavond over seksueel misbruik: de systemen, gevolgen en de noodzaak van preventie. Er is een PowerPoint presentatie beschikbaar op: www.meldpuntmisbruik.nl/veiligjeugdwerk.

STAP 9: Veilige omgeving creëren [en behouden]

- In stap 4 zijn de prioriteiten voor het veilig jeugdwerk bepaald. Formuleer na deze prioriteitstelling de verbeteracties en doelen zo concreet en meetbaar mogelijk.
- Bepaal per doel hoeveel tijd en geld er nodig is en maak een plan van aanpak. Betrek waar mogelijk de omgeving bij de uitwerking en wijs één verantwoordelijke aan die de voortgang bewaakt.
- Herhaal de risicoanalyse uit stap 4 regelmatig. De situatie kan namelijk door allerlei factoren veranderen (zowel ten goede als ten slechte). De eerste risicoanalyse is de nulmeting. Na een paar jaar kan een nieuwe risicoanalyse gedaan worden om te kijken of er vooruitgang is geboekt en of er nieuwe inspanningen nodig zijn. Maak bij de evaluatie weer gebruik van de input van de gemeente/vereniging.
- Laat het onderwerp Veilig Jeugdwerk regelmatig terugkomen in de (kerken-raads-) vergaderingen, in het jaarverslag, in het kerk-/verenigingsblad, op de website, via flyers of posters, tijdens clubs, etc. etc.

STAP 10: Maak gebruik van de klachtenregeling

- Haak aan bij de gezamenlijke klachtenregeling van de CGK, Gkv en NGK. Deze klachtenregeling is te downloaden op: www.meldpuntmisbruik.nl/veiligjeugdwerk.

STAP 11: Informeer alle betrokkenen over het ontwikkelde preventiebeleid

- Betrek zoveel als mogelijk de gemeente/vereniging bij de besluitvorming rondom de voorgaande stappen. Betrek de ambtsdragers, medewerkers en vrijwilligers. Maar betrek ook andere leden waaronder kinderen, jongeren en ouders.
- Licht de gemeente/vereniging voor over het totaalpakket, wanneer het beleid staat.

STAP 1: ZET HET ONDERWERP OP DE AGENDA

Zet het onderwerp Veilig Jeugdwerk op de agenda van de kerkenraad.

Veilig Jeugdwerk begint met bewustwording van het feit dat seksueel misbruik ook in de kerk, in jouw gemeente voor kan komen. De kerkenraad is verantwoordelijk voor wat er gebeurt binnen de gemeente tijdens de activiteiten die georganiseerd worden. Daarnaast draagt de kerkenraad verantwoordelijkheid voor alle medewerkers en vrijwilligers die zich in de gemeente inzetten. Ook voor de contactmomenten tussen jeugdleiders en minderjarigen draagt de kerkenraad een zekere verantwoordelijkheid.

Om het onderwerp seksueel misbruik aan te kaarten, is openheid nodig: er wordt gesproken over de manier van omgang met elkaar en iedereen voelt zich vrij om grenzen aan te geven. Een open cultuur begint met in alle openheid het onderwerp te agenderen. Dit kan in etappes: in de kerkenraad (zie hiervoor bijlage

‘werkvorm situatieschetsen’), tijdens een thema-avond met alle medewerkers en vrijwilligers, tijdens een gemeentedag, tijdens een themabijeenkomst voor ouders, kinderen/jongeren en andere betrokkenen.

Begin niet zomaar, maar bereid je ook vast inhoudelijk voor door je te verdiepen in de vervolgstappen. De onderdelen grijpen in elkaar. Bespreek het onderwerp eerst in de kerkenraad en bepaal daarna welke doelgroepen op welk moment betrokken of geïnformeerd worden.

Bespreek het onderwerp met anderen.

Er zijn veel plekken waar informatie aanwezig is over seksueel misbruik en seksualiteit en kinderen. Denk bijvoorbeeld aan jeugdhulpverlenende instanties, het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, een naburige kerk, de GGD en de zedenpolitie.

Bijlagen stap 1

Gesprekshandleiding: bewustwording

Opzet voor eerste bespreking in kerkenraad en gemeente

Werkvorm Situatieschetsen

Voor het agenderen in de kerkenraad

STAP 2: STEL ONGANGSREGELS VAST

Stel omgangsregels vast. Doe dit samen met gemeenteleden, ook jongeren en kinderen.

Omgangsregels zijn onderdeel van huisregels. Huisregels kunnen over van alles gaan, bijvoorbeeld afspraken over roken of over tijdstippen van de dienst. Omgangsregels gaan over een respectvolle omgang met elkaar. Hierin geef je aan welk gedrag je wel en niet wenst. Omgangsregels gelden voor iedereen in de gemeente: jong en oud. Je spreekt ze daarom ook gezamenlijk af. Het is echter wel verstandig om er eerst als kerkenraad over te spreken. Daarna zou je eventueel een werkgroep aan de slag kunnen laten gaan of zelf als kerkenraad de omgangswaarden onder de gemeenteleden inventariseren. Zet hierbij ook de vrijwilligers in het jeugdwerk in, die met kinderen en jongeren omgangswensen bespreekbaar kunnen maken.

De omgangsregels bevatten ook regels over fysieke omgang en seksuele gedragingen. In de kerk doen zich allerlei situaties voor die te maken hebben met intimiteit. Het is belangrijk om hiervoor

ruimte te bieden en er tegelijkertijd voor te zorgen dat hierbij geen grenzen worden overschreden. Door omgangsregels te hanteren en uit te dragen kun je veiligheid op een positieve manier bespreekbaar maken en weet iedereen meteen wat de normen zijn. Als er aandacht is voor veiligheid, zullen ouders, minderjarigen, vrijwilligers, medewerkers en ambtsdragers eerder met vragen en problemen durven te komen.

In de gesprekshandleiding bij deze stap vind je een opzet voor een bijeenkomst om omgangswaarden te bespreken en vast te stellen. De gesprekshandleiding bevat ook een voorbeeld van een set omgangsregels.

Maak de omgangsregels vervolgens ook bekend.

Er zijn allerlei manieren om de omgangsregels onder de aandacht te brengen en bekend te maken, bijvoorbeeld d.m.v. posters, berichten, Bijbelverhalen, afbeeldingen, maandthema (per maand een regel aandacht geven).

Bijlagen stap 2

Gesprekshandleiding: omgangsregels

Voor het bepalen van omgangswaarden en omgangsafspraken

Werkvorm Intimiteit-waar ligt de grens

Formuleren van omgangsregels met begeleiders

Werkvormen rond omgangsregels voor minderjarigen

Bespreekbaar maken van omgangsregels met kinderen en jongeren

Tips voor het bespreken en implementeren van omgangsregels

Voorbeeld omgangsregels

STAP 3: VOER EEN GEDRAGSCODE IN

Voer een gedragscode in

Een gedragscode is een document met richtlijnen voor de omgang tussen vrijwilligers/ambtsdragers/medewerkers en minderjarigen. Een gedragscode is een formeel document. Het gaat erom dat men in het jeugdwerk de grenzen van minderjarigen respecteert en let op zowel verbale als non-verbale signalen. Ieder kind heeft het recht om niet aangeraakt te willen worden, ook als het contact goed bedoeld is. De gedragscode geldt voor iedereen die in een bepaalde gezagsverhouding tot minderjarigen staat, bijvoorbeeld jeugdwerkers, clubleiders en oppasvrijwilligers, maar ook anderen die binnen de kerk met minderjarigen te maken kunnen hebben, bijvoorbeeld beheerders en ondersteunende medewerkers. Maak bij het opstellen van een gedragscode gebruik van de modelgedragscode.

Neem de gedragscode op bij de arbeids- en/of vrijwilligersovereenkomst

Het is goed om de gedragscode als een standaard werk bij de arbeidsovereenkomst van medewerkers te voegen. Ook als je werkt met vrijwilligers is het goed afspraken met elkaar te maken over de werkzaamheden die de vrijwilliger verricht. Deze zijn wellicht vrijblijvender dan bij een betaalde medewerker, maar afspraken maken maakt het werk vaak helderder. Het is goed als de gedragscode een vast item wordt, ook in de vrijwilligersovereenkomst. Hierdoor ontstaan er meer mogelijkheden om iemand aan te spreken op gedrag, ook als er geen strafbare feiten hebben plaatsgevonden.

Bijlagen stap 3

Modelgedragscode

Voorbeeld van gedragsregels voor medewerkers, vrijwilligers, ambtsdragers.

Voorbeeld toelichting gedragscode

In de toelichting wordt de achtergrond van de gedragscode uitgelegd. De toelichting kun je aanpassen aan de eigen situatie en samen met de gedragscode aan je mensen in het jeugdwerk geven.

Voorbeeld clause wervingstekst en overeenkomst

Laat medewerkers, vrijwilligers en ambtsdragers van te voren weten dat een gedragscode geldt en leg de gedragscode vast in een vrijwilligers-/arbeidsovereenkomst of in de afspraken met vrijwilligers

STAP 4: MAAK EEN RISICOANALYSE

Maak een risicoanalyse

Voor veilig jeugdwerk is het van belang na te gaan welke specifieke risicofactoren er in je gemeente aanwezig zijn. Een risicoanalyse houdt kort gezegd in dat je kijkt wie wanneer en waar in de gelegenheid is grensoverschrijdend gedrag te vertonen en wie wanneer en waar kwetsbaar is voor seksueel misbruik. Bij de wie-vraag gaat het niet per sé om een bepaald persoon, maar om een bepaalde functie of rol. Voor de uitvoering van de risicoanalyse is draagvlak van belang, hiervoor vind je diverse werkvormen in de bijlagen. Na de risicoanalyse analyseer je de uitkomsten en worden er prioriteiten gesteld. Lees voordat je de risicoanalyse gaat uitvoeren eerst de bijlage 'toelichting risicoanalyse'.

Analyseer de uitkomsten en stel de prioriteiten vast.

Analyseer de uitkomsten van de onderzoeken eerst als kerkenraad zelf. Bespreek ze vervolgens met alle betrokkenen: medewerkers, ouders, minderjarigen, gemeenteleden. Betrek hen in het bepalen van de prioriteiten voor vervolgacties. Maak onderscheid tussen verbeterpunten die meteen opgepakt moeten en kunnen worden en zaken die nog even moeten wachten. In stap 9 volgt het opstellen van een plan van aanpak rond verbeteracties.

Bijlagen stap 4

Toelichting risicoanalyse

Basisinformatie voor het uitvoeren van een risicoanalyse

Voorbeeld schriftelijke enquêtes

Enquêtes voor minderjarigen en begeleiders om te onderzoeken hoe het staat met de (ervaren) veiligheid

Werkvorm Checklist risicofactoren

Checklist om te onderzoeken hoe het staat met de fysieke omgeving, toezicht, gelegenheden, cultuur, bespreekbaarheid en beleid

Werkvormen om groepsgewijs risicofactoren te inventariseren

Twee werkvormen om een groepsgesprek op gang te brengen over risicofactoren, veiligheid en omgangscultuur

Werkvorm Klachten- en wensenbus

Werkvorm voor een groepsgesprek over klachten en wensen én over oplossingen en veranderingen

Werkvormen op het gebied van prioriteiten stellen

Werkvorm voor prioritering van aanpak: wat ga je eerst doen, wat komt daarna?

STAP 5: STEL EEN VERTROUWENSPERSOON AAN

Stel een vertrouwenspersoon aan.

De kerkenraad is verantwoordelijk voor de veiligheid in de gemeente. Zij kan die verantwoordelijkheid vorm geven door o.a. een interne vertrouwenspersoon aan te stellen.

Deze vertrouwenspersoon is erg belangrijk om het melden van (vermoedens van) misbruik laagdrempelig te maken. Daarnaast kan deze vertrouwenspersoon 'handen en voeten geven' aan preventie-activiteiten, zoals het uitvoeren van het Stappenplan Veilig Jeugdwerk.

Wat een vertrouwenspersoon doet

Een interne vertrouwenspersoon (IVP) biedt bij een melding een luisterend oor en informatie over de stappen die gezet kunnen worden. Hij of zij ondersteunt de hulpvrager eventueel bij gesprekken met derden (bij bemiddeling, het indienen van een melding of klacht of bij het doen van aangifte). De IVP wordt daarbij ondersteund door het Meldpunt Misbruik en kan daarvoor gebruik maken van de Routekaart (www.meldpuntmisbruik.nl/veiligjeugdwerk). Ook kan de IVP zo nodig doorverwijzen naar professionele hulpverlening.

Daarnaast heeft de IVP de taak om ervoor te zorgen dat iedereen op de hoogte is van de mogelijkheid om een melding te doen bij (vermoedens van) seksueel misbruik bij de vertrouwenspersoon of bij het Meldpunt Misbruik. Ook kan de IVP een (pro)actieve rol vervullen bij het veranderen van de cultuur van een kerkgemeenschap zodat ongewenste omgangsvormen voorkomen worden. Voorbeelden hiervan zijn: zelf op mensen afstappen die ongewenst gedrag vertoonden of het onderwerp op de agenda zetten van de kerkenraad, de jeugdvereniging of andere relevante doelgroepen in de kerk.

Meer lezen?

Op www.meldpuntmisbruik.nl is meer informatie te vinden over de taken, bevoegdheden en het profiel van de vertrouwenspersonen en over het scholen van de vertrouwenspersonen. Op deze website is ook voorlichtingsmateriaal aanwezig gericht op preventie van seksueel misbruik in kerkelijke relaties waarbij volwassenen betrokken zijn.

Besprek het onderwerp 'intimiteit en seksualiteit' met kinderen en jongeren

Kinderen en jongeren kunnen beter hun grenzen aangeven als ze kennis hebben van intimiteit. Daarom is het van belang met hen te spreken over intimiteit en seksualiteit op een bij de leeftijd passende

manier. Dit kan eventueel in een bredere context van gewenst en ongewenst gedrag. De bijlagen kunnen gebruikt worden om het onderwerp te bespreken met jongeren en kinderen.

Bijlagen stap 5

Bespreken met beleidsmedewerkers

OPBOUW

In augustus 2013 was er een themanummer van de Opbouw (57/16, uitgiftedatum 24-8-2013), landelijk blad binnen de NGK in Nederland.

Werkvorm Dilemma's en grenzen: de brievenbus

De gedragscode geeft globaal de grenzen aan. Deze werkvorm helpt om nader in te gaan op hoe je die grenzen in de praktijk signaleert, respecteert en bewaakt.

Verwijzingen stap 5

Bespreken met kinderen / jongeren

Zijsprong: seks, lijf en relaties

Om het onderwerp met kinderen (4-12 jaar) te bespreken kan gebruik worden gemaakt van de uitgave 'Zijsprong': www.jop.nl.

In gesprek over seks

Arjet Borger – Korf, een boek voor ouders, opvoeders, jeugdleiders, leraren, jongerenwerkers, voorgangers en alle anderen die met kinderen en jongeren te maken hebben.

Saar en Jop.

Op de website Saarenjop.nl vind je tips om met jonge kinderen (3 tot 8 jaar) te praten over seksualiteit.

Kom je er niet uit?

Deze organisaties kunnen je helpen bij gesprekken over seksualiteit met jongeren:

CGJO	http://www.cgjo.nl
LCJ	http://www.lcj.nl
Stichting NGJ	http://www.ngkjeugdwerk.nl
Praktijk Centrum GKv:	http://www.praktijkcentrum.org http://www.ingesprekoversex.nl
Stichting Chris	http://www.chris.nl

STAP 6: VOER EEN ZORGVULDIG AANSTELLINGSBELEID

Kies zorgvuldig wie je inzet.

Als iemand in je gemeente bereid is zich in te zetten voor het jeugdwerk, dan grijp je die mogelijkheid met beide handen aan. Het is lang niet overal makkelijk om mensen te vinden die hun tijd willen geven voor het gemeentewerk. Toch is het belangrijk om na te denken over wie je inzet. Denk daarom na over waar iemand aan moet voldoen. Vraag waarom hij of zij met kinderen/jongeren wil werken en of hij of zij daar al ervaring mee heeft. Bespreek de omgangsregels en de gedragscode en leg uit hoe je in de gemeente graag met elkaar om wilt gaan.

Verklaring Omtrent Gedrag?

Denk na over het vragen van een Verklaring Omtrent Gedrag. Door het vragen van een Verklaring Omtrent Gedrag kun je voorkomen dat iemand die in het verleden een strafbaar feit heeft gepleegd dat niet te verenigen is met werken met minderjarigen, niet in het jeugdwerk aan de slag gaat. Daders zoeken vaak – bewust of onbewust – situaties op waarin ze met kinderen en jongeren in aanraking komen. Het verplicht stellen van een Verklaring Omtrent Gedrag sluit misbruik niet uit, maar schrikt wel af. Als je kiest voor een Verklaring Omtrent Gedrag, voorkom dan de schijn van willekeur en vraag allen die in een functie zitten waarvoor dit wenselijk is om een Verklaring Omtrent Gedrag. Doe dit ook als ze voor een andere (partner-)organisatie een Verklaring Omtrent Gedrag hebben moeten inleveren. Moet je selecties maken vanwege beperkte middelen, gebruik dan de download 'Voor wie een VOG? Doe een doelgroep analyse!'.

Bijlagen stap 6

Voorbeeld clause wervingstekst en overeenkomst (zie bijlage bij stap 3)

Voor wie een VOG? Doe een doelgroepanalyse!

Deze download geeft richtlijnen voor het bepalen of een Verklaring Omtrent Gedrag voor bepaalde functies wenselijk is.

Tips aanstellingsbeleid

Verwijzing stap 6

Bij het Ministerie van Veiligheid en Justitie is meer informatie te vinden over (het aanvragen van) een VOG:
<http://www.justis.nl>

STAP 7: MAAK MELDEN MOGELIJK

Als het erop lijkt dat er iets misgaat tussen leidinggevenden en minderjarigen dan is het belangrijk dat er gemeld wordt en er zorgvuldig met de melding wordt omgegaan. In de regel ontstaat er een complexe situatie waarbij allerlei belangen en loyaliteiten door elkaar kunnen gaan lopen. Het is dan niet eenvoudig goede keuzes te maken waarbij aan alle betrokkenen zoveel mogelijk recht wordt gedaan en niet nog meer leed of schade wordt veroorzaakt.

Maak melden mogelijk

Maak aan iedereen in de gemeente bekend waar gemeld kan worden. Geef de contactgegevens door van de Interne Vertrouwenspersoon en het Meldpunt. Gebruik daarvoor de posters, flyers en kerkblad informatie van het Meldpunt Misbruik.

Maak duidelijk dat een melding niet hetzelfde is als een beschuldiging

Vaak durven mensen die vermoedens hebben van misbruik geen melding te doen omdat ze niet zeker zijn van hun vermoeden. Het gevolg kan zijn dat situaties die gestopt hadden kunnen worden, langer dan nodig voortduren. Vaak blijkt achteraf dat al veel meer mensen een vermoeden hadden. Maak daarom aan de gemeenteleden duidelijk dat een melding niet hetzelfde is als een beschuldiging. Bijna nooit weet je zeker wat er aan de hand is, dus ook met twijfels kun je bij de vertrouwenspersoon terecht.

Maak gebruik van de Routekaart

In het belang van een zorgvuldige verwerking van een melding of signaal kan de Interne Vertrouwenspersoon gebruik maken van de Routekaart.

Gebruik het protocol

Bij een melding is het van belang dat zorgvuldig het 'Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met seksueel misbruik in kerkelijke relaties' wordt gevolgd.

Schakel een gemeentebegeleider in.

Als een situatie van misbruik bekend wordt, geeft dat vaak veel onrust binnen de gemeente. Organiseer in dat geval ook zorg voor de gemeente en schakel via het Meldpunt Misbruik een gemeentebegeleider in.

Bijlagen stap 7

Routekaart voor IVP.

Een stappenplan voor de vertrouwenspersoon bij melding / signaal.

Protocol voor gemeenten die geconfronteerd worden met situaties van seksueel misbruik in kerkelijke relaties.

Het protocol beschrijft hoe de kerkenraad moet handelen bij situaties waarin sprake is van (vermoedens van) seksueel misbruik/ ongewenst gedrag en hoe en bij wie deze gemeld moeten worden.

STAP 8: INFORMEER DE VRIJWILLIGERS

Licht je vrijwilligers en medewerkers voor over seksueel misbruik.

Om medewerkers en vrijwilligers attent te maken op de mogelijkheden van veilig jeugdwerk en het belang van preventie, is het nodig ze voor te lichten. Organiseer een voorlichtingsavond aan de hand van de te downloaden PowerPointpresentatie.

Bijlagen stap 8

PowerPoint Presentatie Veilig Jeugdwerk

Voorlichtingsmateriaal voor vrijwilligers en medewerkers

Zie ook 'Gesprekshandleiding: bewustwording' bij stap 1

STAP 9: VEILIGE OMGEVING CREËREN (EN BEHOUDEN)

Formuleer doelen

In stap 4 zijn de prioriteiten voor het veilig jeugdwerk bepaald. Formuleer na deze prioriteitstelling de verbeteracties en doelen zo concreet en meetbaar mogelijk.

Maak een plan van aanpak

Bepaal per doel hoeveel tijd en geld er nodig is en maak een plan van aanpak. Betrek waar mogelijk de omgeving bij de uitwerking en wijs één verantwoordelijke aan die de voortgang bewaakt.

Herhaal de risicoanalyse

Herhaal de risicoanalyse uit stap 4 regelmatig (bijvoorbeeld 1 x per 2 jaar en als er een wijziging in de situatie is). De situatie kan namelijk door allerlei factoren veranderen (zowel ten goede als ten slechte). De eerste risicoanalyse is de nulmeting. Na een paar jaar kan een nieuwe

risicoanalyse gedaan worden om te kijken of er vooruitgang is geboekt en of er nieuwe inspanningen nodig zijn. Maak bij de evaluatie weer gebruik van de input van de gemeente/vereniging.

Blijf het onderwerp

Veilig Jeugdwerk bespreken

Laat het onderwerp Veilig Jeugdwerk regelmatig terugkomen in de (kerkenraads-) vergaderingen, in het jaarverslag, in het kerk-/verenigingsblad, op de website, via flyers of posters, tijdens clubs, etc. etc.

Bijlagen stap 9

Tips voor het bekendmaken van beleid en vertrouwenspersoon

In je gemeente kun je zelf aan de slag met het bekend maken van jullie beleid. Heb je inspiratie nodig? Deze download geeft je voldoende tips.

STAP 10: MAAK GEBRUIK VAN DE KLACHTENREGELING

Haak aan bij de gezamenlijke klachtenregeling.

Voor de drie aan het Meldpunt verbonden kerken is een klachtenregeling opgesteld. Iedereen die te maken krijgt met seksueel misbruik in kerkelijke relaties kan bij de klachtencommissie een klacht indienen. Een officiële uitspraak van de klachtencommissie kan helpen om duidelijkheid te krijgen over strafbare feiten en eventueel verdergaand misbruik te stoppen. Bij seksueel misbruik bij minderjaren adviseren wij in de eerste plaats een strafrechtelijke procedure te starten. Je dient het misbruik dan aan te geven bij de politie.

Klachtenprocedure.

Is er een klacht over seksueel misbruik dan dient er een feitelijk verslag geschreven te worden van de situatie waarover een klacht wordt ingediend. De klachtencommissie zal na hoor en wederhoor een uitspraak doen. Van die uitspraak worden alle partijen op de hoogte gebracht: diegene die de klacht heeft ingediend, de aangeklaagde en de betrokken kerkenraad. Tegen deze uitspraak kunnen klager en aangeklaagde in beroep gaan.

Bijlagen stap 10

Klachtenregeling

Deze regeling beschrijft procedurele stappen en inhoudelijke beslissingen ten aanzien van seksueel grensoverschrijdend gedrag.

STAP 11: INFORMEER ALLE BETROKKENEN OVER HET ONTWIKKELDE PREVENTIEBELEID

Betrek de gemeente zoveel als mogelijk

Informeren kan in de eerste plaats door de gemeente zoveel mogelijk te betrekken bij de besluitvorming rondom de voorgaande stappen. Bij het zetten van de voorgaande stappen heb je al diverse mensen uit de gemeente betrokken. Zo gaat het onderwerp leven en wordt bovendien het draagvlak vergroot. Betrek de ambtsdragers, medewerkers en vrijwilligers. Maar betrek ook andere leden waaronder kinderen, jongeren en ouders.

Licht de gemeente voor

Licht je gemeente voor over het totaalpakket, wanneer het beleid staat. Laat de gemeente weten hoe Veilig Jeugdwerk een rol gaat spelen in jouw jeugdwerk en gemeente, welke stappen zijn gezet, bij wie zij terecht kunnen met vragen en welke doelen er zijn gesteld.

Bijlagen stap 11

Voorbeeldbrochure minderjarigen

Gebruik deze brochure als basis om kinderen/jongeren te informeren over het preventiebeleid en wat zij zelf kunnen doen.

Voorbeeldbrochure ouders

Gebruik deze brochure als basis om ouders te informeren over het preventiebeleid en wat zij zelf kunnen doen.

Tips voor het bekendmaken van beleid en vertrouwenspersoon

In je gemeente kun je zelf aan de slag met het bekend maken van jullie beleid. Heb je inspiratie nodig? Deze download geeft je voldoende tips. (zie stap 9)

COLOFON

Tekst:

Jantine Sonnenberg, Robert Mazier, Reinier Sanders, Ineke van Dongen, MOVISIE

Eindredactie:

Ineke van Dongen en Reinier Sanders, Meldpunt Misbruik en CGJO

Foto's:

JOP, Jongeren Organisatie Protestantse Kerk

Vormgeving:

Wiwah Media, Opende

Druk:

Global Mail Centre, Purmerend

De werkmap Veilig Jeugdwerk is een uitgave van de CGJO (Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie) en het Meldpunt Misbruik en is mogelijk gemaakt door financiering van Kerk en Wereld, Insinger Fonds en het Madurodam Steunfonds.

©CGJO en Meldpunt misbruik, december 2013

Project “Veilig Jeugdwerk”

Deze map is tot stand gekomen door een samenwerking tussen het Meldpunt Misbruik en de Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie, CGJO.

De basis van de map is gebaseerd op het project “In Veilige Handen”, van Vereniging NOV. De inhoud van deze map is door JOP (jongerenorganisatie in de Protestantse Kerk), de CGJO (Christelijke Gereformeerde Jeugdwerk Organisatie) en het Meldpunt Misbruik aangepast voor gebruik in een kerkelijke setting.

